

Het Karmelklooster te Drachten

Op 2 juni 1936 vond in Drachten de plechtige wijding van het Karmelklooster plaats met de eerste Heilige Mis, gecelebreerd door pastoor W. Overmeer uit Heeg. Hij was een van de belangrijkste initiatiefnemers achter de vestiging van het klooster te Drachten.

Uit de cijfers van de volkstelling in 1930 bleek dat in diverse Friese gemeenten de ontkerkelijking tot boven de 50% was gestegen. Deze alarmerende cijfers was voor de RK kerk een reden om zijn missie ook op Friesland te richten. In Drachten kwam een Fransicaner klooster en als 'biddend thuisfront' werd daar in 1935/1936 het strenge klooster van de ongeschoeide Karmelietessen aan toegevoegd.

Op 5 juli 1993 werd het kloostergebouw verkocht aan de Stichting Karmel Drachten, die speciaal is opgericht om architectuur en geestelijke waarde van dit unieke complex te behouden.

Bouwgeschiedenis

In november 1934 werd een flink perceel ten zuiden van Drachten verworven voor het bouwen van een slotklooster. Arjen Wittenveen, de architect, moest bij zijn ontwerp rekening houden met een gefaseerde uitvoering: realisatie van 'het slot' in één keer was te kostbaar.

In het eerste blok, de oostelijke vleugel van het carrévormige kloostergebouw, kregen verschillende functionele ruimten onderdak: *kapel, koor, sacristieën, keuken, de gastenkamer, de spreekkamers en veertien cellen op de verdieping.*

Na de Tweede Wereldoorlog brak de volgende bouwphase aan die eindigde met de wijding van het kloostergebouw op 30 mei 1950. De *kapel* kwam op de hoek van de nieuwe vleugel met daarop *aansluitend het zusterkoor, het voorkoor, de ziekenkamer en het noviciaat.* Op de verdieping werden meer *nieuwe cellen* ingericht.

In de derde bouwphase kwam de westvleugel erbij, zodat op 19 maart 1956 het voltooide carré van de Karmel kon worden opgeleverd.

Exterieur: het kloostergebouw

Het architectonische idioom van het kloostergebouw kan het best worden omschreven als een poging om de streekeigen tradities te continueren. Het carré-concept, zoals we ook bij boerderijen zien, is bij uitstek de vorm die het gesloten contemplatieve van de kloosterorde symboliseert. De gotiserende elementen sluiten heel goed aan bij de traditie van een klooster. De roodbruine baksteen en de bruin-zwart verglaasde Romaanse pannen representeren de streekeigene ambachtelijkheid. Witteveen wilde in de functionaliteit van het gebouw waarheid en orde laten zien. Het kloostergebouw Karmel geldt hiermee in de architectuur als een voorbeeld van *Traditionalisme*, dat gekenmerkt wordt door: *het carrévormige concept, vleugels gegroepeerd rond een kloostertuin, gotische spitsboogvensters en troggewelfjes in de kloostergangen.*

Het monumentale, voormalige kloostergebouw van de Zusters Karmelietessen is uniek voor Friesland en vormt als zodanig de bouwkundige uitdrukking van de geestelijke wederopleving van het kloosterleven in Friesland.

Interieur

In het gebouw hebben de diverse ruimten elk een eigen atmosfeer.

begane grond:

- De fraaiste kamerruimte is de vogeltjeskamer, waarvan de wanden zijn betegeld met de streekeigen Makkumer tegeltjes ('stientsjes'), die gedecoreerd zijn met afbeeldingen van vogels.

- De studiezaal met houten lambrizing geeft uitzicht op de slottuin.
- Het vooroor heeft een houten vloer en ramen met gekleurd glas.
- De novicenkamer is aan twee zijden verbonden met de tuin.
- De leeskamer.
- De refter, die nog geheel intact is.
- De kapel met houten vloeren, koorbanken, glas-in-lood ramen, schoon metselwerk, altaar van ds. H. van der Laan en kroonluchters van de Benedictijnen van Schlangenburg.
- De spreekkamer met spitsboogramen.

1e verdieping:

- De oorspronkelijke cellen
- Twee bibliotheken met o.a. een representatieve selectie uit de oorspronkelijke bibliotheek.

Zolder

Een van de zolders is ingericht als museum. Inrichtingsstukken uit het klooster geven een beeld van het leven hier in de jaren dertig tot vijftig.

De beeldende kunst in het Karmelklooster

De kunst in de Karmel van Drachten begint al in het stichtingsjaar 1935 met de komst van de eerste zuster, Martina van der Meer. Haar topstuk is de icoon ‘**Maria van de Sevenwouden**’.

We zien:

- Lieve Vrouwe kapel op de “Drie posten brug” met kerkgangers op de brug.
- Het Poptaslot te Marssum; Het stadhuis van Franeker, de Martinikerk van Bolsward en de Friese zeilsport.
- De kapel van de Karmel waarin de Heilige Mis wordt opgedragen.
- Klooster Thabor,
- Hindelooper toren
- Noordzee met schip
- Profet Elia
- Wapen van Friesland en Smallingerland

Meer beeldende kunst in Karmelklooster:

- Maria met Christuskind op de maansikkel, glas-in-lood raam, Joep Nicolas, 1935;
- Simon Stock, een van de grondleggers van de orde uit de 13^e eeuw, ontvangt de karmelmantel, glas-in-lood raam, René Smeets, 1941;
- twee Christusbeelden;
- tabernakel, 1960;
- altaarblok (inmiddels vervangen door een tafel) en versierde kroonluchter met in het midden een Byzantijns aandoend kruis met een Christusfiguur in de vroeg-christelijke traditie: geen gekruisigde met de voeten op elkaar, maar een staande Christus.

Piet Wouda
4 oktober 2014

Literatuur

- Jan Hofstra, De beeldende kunst in het Karmelklooster te Drachten, uit: Tijdschrift Alde Fryske Tsjerken, nr 7, december 2012
- Jan Hofstra, aantekeningen;
- Dolf van Weezel Errens, Het karmelklooster in Drachten, uit: Tijdschrift Alde Fryske Tsjerken, nr 7, december 2012